

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

IV. ÅRG.

STOCKHOLM, 1 FEBRUARI 1915.

Nr 3.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1915 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonspis: 10 öre efter texten, 12 öre före texten per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.

Annonssavdeln.: Rikstel. 456. Allm. tel. 456.

9 f. m.—7 e. m.

Man beskyller alltid kvinnorna för att de, som allmänt känt är, icke förstå sig på politik. Men ingenting talar så mycket till kvinnornas förmån som det, att de icke förstå sig på det man i dag kallar politik. Och ännu mer: vad gäller det i dag? En gammal värld sjunker ned i djupet, en ny uppstår. Den gamla världens princip är det råa våldet. Den stöder sig därpå, att den starkare gör den svagare till sin träl och låter honom arbeta för sig. Den nya världens princip är ömsesidig hjälp, caritas, kärleken. — I en lyckligare framtid skall kanske nationerna endast gälla i den mån de bidragit till att påskynda människoslåktets framryckande mot det höga målet: människokärleken. Men vem kunde väl bättre än kvinnorna giva parollen härtil?

Hermann Bahr.

Det som förenar är starkare än det som skiller.

Kriget — detta ohyggliga, långsamma krig — rasar alltjämt, och det ser mörkt ut för de fredliga förbindelserna folken emellan. Dock är det som en stråle i mörkret att kvinnorna trots allt söka uppehålla det internationella samarbetet, i den mån omständigheterna kunna medgiva detta.

Visserligen har den Internationella alliansens till i juni i år utsatta kongress i Berlin måst uppskjutas, men tanken på en sammankomst mellan de olika ländernas kvinnor redan i år vill dock ej dö, och från tre olika håll har förslag därom framkommit. Det första har kommit från Holland, där rösträttsföreningen bildat en kommitté för internationella angelägenheter. Denna föreslår att ordna ett möte för praktiska angelägenheter i något av de neutrala länderna och inbjuder en dylik konferens att samlas i Holland. Denna konferens skulle endast arbeta, inga festligheter skulle förekomma, men i samband med densamma skulle anordnas en mängd offentliga möten, där kvinnornas syn på den närvarande världssituationen kunde framläggas.

Samtidigt söka de framstående tyska rösträttskvinnorna, d:r Anita Augspurg och Lida Gustava Heymann, få till stånd ett internationellt kvinnligt fredsmöte i Bern.

Slutligen har verkställande utskottet i den engelska L. K. P. R. (National Union of Women's Suffrage Societies), på förslag av miss Macmillan, en av styrelsemedlemmarna både i N. U. W. S. S. och den Internationella rösträttsalliansen, beslutat anhänga hos mrs Catt att hon ville sammankalla en internationell rösträttskongress detta år. Nödvändigheten att denna hålles i ett neutralt land framhålls, likaså de svårigheter, som den kommer att medföra, men, tillägger tidningen Common Cause, som redogör för förslaget, för dem, som tro på kvinnornas solidaritet över hela världen, kommer det att bli av en oerhörd betydelse att råkas i krig som i fred och att i krig som i fred förklara "krig mot kriget".

Nyvalda kvinnliga stadsfullmäktige.

I Kalmar: fru Hilma Runbäck och seminarielärarinnan fröken Selma Svensson.

I Lund: seminarieföreståndarinnan fröken Maria Ljunggren (de borgerliga).

Kvinnor i kommunalförvaltningen.

I Gävle folkskolestyrelsens pedagogiska nämnd: folkskollärarinnan E. Bengtsson som suppleant.

I barnavårdsnämnden: fröken E. Bengtsson med småskollärarinnan Alma Wallström som suppleant.

I Kalmar folkskolestyrelse: fru Hilma Runbäck.

I barnavårdsnämnden: fru Hilma Runbäck.

Vår fråga och riksdagen.

"Mer än någonsin övertygad om det berättigade i kvinnornas rösträttskrav, anser dock centralstyrelsen att ett förnyat framförande av kvinnornas rösträttsfråga i riksdagen icke behöver ske vid innevarande riksdag — den första i perioden — helst som de nu rådande exceptionella förhållandena så starkt bringat andra frågor i förgrunden.

Skulle en förändring i situationen inträda, är centralstyrelsen beredd att upptaga frågan till förnyad prövning."

I detta uttalande klargjorde L. K. P. R. vid sitt nyligen avhållna centralstyrelsemöte sin ställning till den politiska situationen. Av den oinitierade skulle detta uttalande möjligen kunna tydas som en avmattning i ihärdigheten, ett avbrott i droppens fall på hälleberget, en kapitulation i kravet på frågans snara lösning.

Att så icke är förhållandet visade den ovanligt talrika anslutningen till det stora tvådagarsmötet, där en enighet, en samlad kraft, en målmedveten vilja gjorde sig gällande som kanske aldrig förr. "Mer än någonsin övertygad", ja, vem borde icke bliva det inför den ohyggliga världstragedi, som blivit den ensidigt maskulina statskonstens — låtom oss hoppas det — slutresultat.

Men vad nu vår frågas läge beträffar, så bör det bedömas med kunskap om, att det här gäller en grundlagsändring. Om frågan toges upp vid innevarande riksdag och — låtom oss tro det omöjliga — bleve antagen till lösning av båda kamrarna, så skulle den dock efter lagens natur behöva genomgå ännu en omröstning och detta vid den riksdag, som i januari 1918 sammanträder efter de nya ordinarie valen hösten 1917. För kvinnornas första möjliga deltagande i väljandet av de personer, som utgöra den andra statsmakten, är det alltså av ingen betydelse

Några lärdomar av höstens stadsfullmäktigval.

Sistlidna december månad hade den svenska landsorten att förnya sin representation i städerna med halva antalet ledamöter. Vad som gjorde dessa val särskilt betydelsefulla för kvinnorna var det faktum, att nu gällde det att bevara och om möjligt stärka den position, som vunnits för fyra år sedan, då kvinnorna för första gångeningo sätte och stämde i stadsfullmäktige. Det var nämligen dessa kvinnor, som nu efter utgången mandat stodo inför frågan om omval eller fall.

Att tiderna nu voro bistrare för kvinnorna än för blott två år sedan, då vid nyvalen till stadsfullmäktige ett vackert tillskott skedde i den kvinnliga representationen, blev snart tydligt. Det visade sig, att partierna ej voro lika villiga att uppsätta nya kvinnliga kandidater, med undantag av en och annan nybildad sammanslutning, som i känslan av sin egen svaghet fikade efter kvinnornas röster. Helt naturligt koncentrerade sig kvinnorna då på att

se om frågan toges upp vid denna riksdag eller vid den andra eller tredje och sista inom perioden.

Det blir alltså ej någon reell tidsförlust för kvinnorna om frågan vilar över detta riksdagssammanträde. Kanske få vi framdeles se vittnesbörd om att under tiden världskrisens allvar och det kloka, ihärdiga och välorganiserade sätt varpå kvinnorna frivilligt tagit del i de åtgärder, som stat och kommun ansett nödvändiga, att detta kommit omdömet att bli klarare och livsuppfattningen djupare hos de män i vår riksförsamling, som ha att taga eller förkasta kvinnornas medarbete i större utsträckning — ej tillfälligt under en kristid — utan kontinuerligt och berättigat i så väl goda som onda dagar.

få sina avgående representanter uppförda på fullt säkra platser å partiernas listor, något som också i allmänhet lyckades utan större svårighet.

Det utmärkande för hela det förberedande valarbetet var emellertid att det gick i trötthetens tecken. Det gångna året hade bjudit på val till övernog med två gånger riksdagsmannaval för männen, och kvinnorna voro just nu upptagna av det olikartade hjälparbete, som världskriget gjort behövt. De proportionella valen förutsätta åter en välisciplinerad valmanskår under en säker och fast ledning, om utgången skall bli den önskade, förutsättningar, som i regel fattades denna gång, då ledningen endast ofullständigt kunde få grepp i massorna. Följden blev också den, att rangordningen i regel bröts efter de allra första namnen. Med reduktionsregelns hjälp insattes ej så sällan de allra sista namnen på listorna, som folk i allmänhet inte kommit sig för att stryka, enär de — alldeles oriktigt — ansågos ofarliga. Det hela urartade på flera ställen till en fullkomlig anarki, där varje liten yrkesgrupp, snart sagt, gick fram med egen lista. I allmänhet följde dock inte kvinnorna exemplet utan röstade lojalt med den officiella listan, då den kvinnliga representationen fått en god plats på denna. Icke desto mindre föll åtskilliga av våra under omval stående kvinnliga stadsfullmäktige igenom. Till någon tröst kan det ju lända, att även männen anmält missnöje med valutgången. Så är t. ex. i ett par norrländska städer valet överklagat. Blir det upphävt, får det nog även vad kvinnorna beträffar, en annan utgång.

Lyckligtvis motvägas dessa förluster av vinster för kvinnorna på platser, där de förut ej haft några representanter, och på andra orter ha de lyckats behålla ställningen oförändrad.

En nyttig lärdom, som kan dragas ur nederlagen är den, att kvinnorna ej få göra sig för säkra och lita på att få behålla en representant, hon må nu vara aldrig så framstående, utan ett energiskt arbete å deras egen sida för henne.

Rösträtt för Kvinnor

årg. 1912-1914

bundna i ett band, gult eller grönt. Pris 4 kr.

Bekvires genom Expeditionen, 6 Lästmakaregatan, Stockholm.

Ivar Hæggströms Boktr. A.-B.

26 Gamla Kungsholmsbrogatan 26

Allt slags boktryck.

LAGERSONS

SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

När få vi kvinnor gatufriid?

En sak, som när man betänker den, synes fullkomligt tröstlös, är frågan om kvinnors rätt att få gå i fred på gatan. Amnet är så blött och stött som gummans gamla skinnpås: möten ha hållits, deputationer ha skickats till hög myndighet, polismästare ha intervjuats, artiklar ha skrivits; men när vi på nytt se det röras upp i pressen igen i frågan, är det nästan med leda vi skåda fenomenet, ty vi veta alltför väl, att efter någon tid är åter allt igen vid det gamla. Förklaringen kan ej vara någon annan än denna: hur vidrigt vi kvinnor än finna detta människans beteende att så snart det är mörkt tro sig ha rätt att tilltala okända kvinnor, kunna vi dock aldrig få den svenska genomsnittsmannen att inse sin orätt i detta fall. Ty genomsnittsmännen äro alltför många. Och männen ha makten.

Från en av våra städer, Norrköping, ha vi dock i denna tid glädjande nog hört, att allvarliga försök till ett bättre blivit gjorda. Polismästaren därstädes anser saken vara ett oskick och har föresatt sig att utrota den. Om en herre tilltalar en dam med påtvingande av sitt sällskap, om hon vid ett tilltal visar sig avvisande och han dock följer henne, blir han genast antecknad, inkallad till polisdomstolen och dömd till böter. Då männen emellertid aktade sig för uniformerade konstaplar, vanns först riktig framgång i saken, sedan man började använda detektiver. Och nu, försäkras, är tillståndet ojämförbart bättre.

Då en tidning vänt sig till Stockholms polismästare i frågan, har denne emellertid givit ett svar, som berövar huvudstadens kvinnor allt hopp om en ändring. Här måste mannen "uppträda hotfullt eller åtminstone enträget bedjande" för att polisen skall vara befogad åtala honom.

Således: polismästaren har klart och tydligt förklarat, att männen helt lugnt kunna fortgå i sitt eviga ofredande av kvinnor. Det är nämligen för en kvinna ett ofredande att bli tilltalad av obekanta män på kvällen, ty om också den stackars mannen inte har någon klocka att se på eller inte hittar hem, så ha kvinnor blivit så till pina vana vid att hans tilltal innebär ett försök att få göra sällskap, att det är tillräckligt förgävesväckande i och för sig. Detta förstå männen egentligen mycket väl eller borde förstå det, om de betänka, att i vår tid, då mycket blivit förbättrat, deras ohöviska vana i detta fall icke blivit det minsta ändrad.

Vad vi i alla händelser kunde begära är att ordningsmakten skulle förstå saken och hjälpa oss att få gå på offentliga plats i fred även innan en man mot oss "uppträder hotfullt eller enträget bedjande". Hur mycket obehag vi ha att utstå även innan dess och hur lätt det går därhän, även utan att något ens då göres, det veta vi, som med harm se att våra döttrar nu få utstå att höra samma råa ord som vi hört sedan vår ungdom, och att männen fortfarande känna sig ha samma oinskränkta frihet gent emot oss.

Men då förhållandet som det är roar ett stort antal män, och då det bara är kvinnor, som lida skrällen och grämseln, så får det vara som det är. Detta är icke det svar Stockholms polismästare menat att ge vår stads kvinnor, det äro vi säkra om. Men det är i verkligheten det svar som blev givet.

Hilda Sachs.

Sofia Gumælius.

Sofia Gumælius är pionjären som vi alla sett upp till. Och nu är hon borta. En stor tomhet blir det att icke längre få möta hennes vänliga och förstående leende på sammankomsterna. En stor tomhet att icke hennes intresse längre kan följa kvinnorörelsen och kvinnornas verk. En stor tomhet att hon icke är med oss, då vi få vår fulla medborgarrätt.

Sofia Gumælius gick icke blott i spetsen och visade att kvinnor kunna skapa och vara ledare. Hon höll också ut hela livet in i ålderdomen och slog sig icke till ro. Ända tills hon lades på sjukbädden skötte hon sina direktörsposter.

Storverket att hava startat ett nytt företag — annonsbyrån som bär hennes namn — och att utveckla den till en av landets mest kända affärer och den största i sin art, har ställt Sofia Gumælius i första ledet av landets bemärkta kvinnor.

Utän annat kapital än energi och arbetsduglighet begynte hon för 38 år sedan Gumælii annonsbyrå, vars hela personal då utgjordes av Sofia Gumælius och en springpojke, och vilken nu vuxit ut till att sysselsätta närmare 50 kontorsbiträden. Från en lokal på ett rum fyller den nu ut 17 kontorsrum samt filialer i London och Kristiania och med ännu en filial planerad i Berlin. Själv har den kvinnliga chefen följt i detalj sin affärs utveckling samt under de sista åren varit verkställande direktör för två bolag, sedan hon bildat Aktiebolaget Gumælius & Co, som driver affär med tryckeriutensilier. Ännu detta sista år, det vill säga vid 74 års ålder, kunde Sofia Gumælius arbeta på sitt kontor ända till 6 å 8 timmar dagligen.

Till största delen har å annonsbyrån varit anställda kvinnor. Att lätta bekymren för dem på deras ålderdom tänkte hon, då hon på sin 60-årsdag förordnade om att för dem skulle avsättas till livränta, varav omkring 1/3 betalas av affären och återstoden av den anställda.

Oaktat sitt arbetsuppfyllda liv ville Sofia Gumælius att glädjen skulle finnas till i världen. Hon var själv glad. Hon glädde sig om andra försökte göra livet ljus för sig. Själv tyckte hon om det som var vackert och festligt.

Hon visade stor gästfrihet och hennes hem var mycket uppskattat.

Hon intresserade sig också för att arbetande kvinnor skulle hava förströelse och trevnad. Därför var hon en av stiftarna i Kvinnoklubben, där hon sedan alltid förblev en trogen styrelsemedlem, där hon vidare fungerat som ordförande och under de sista åren som vice ordförande. Klubbens ändamål är som bekant att skaffa medlemmarna förströelse samt utbyte av tankar. Sofia Gumælius lade särskilt vikt vid att förströelserna icke skulle glömmas bort så att de efter sitt arbete trötta verkligen skulle kunna få vederkvickelse. Bara med sin personlighet bidrog hon därtill då hon ofta var i Klubben, ungefär varje vecka, och där hennes blida, lugna men även imponanta väsen spred trygghet och trevnad. Även för en annan klubb hyste hon stort intresse, nämligen Publicistklubben.

För kvinnosaken var hon ett utomordentligt kraftigt stöd. Först och främst för den duglighet hon ådagalade i sitt yrke, men också genom sitt intresse för den organiserade kvinnorörelsen. Kvinnans rösträtt har för henne varit något alldeles självfallet. Hon stod med som inbjudare till de två första offentliga möten för kvinnans rösträtt, vilka hölls i Folkets hus i Stockholm i april 1902. Därefter invaldes hon i den kommitté, som dels i anledning av dessa möten, dels på Fredrika-Bremerförbundets initiativ hade i uppdrag att bilda den första rösträttsföreningen. På mötet å National juni 1902 blev hon vald till styrelsemedlem i Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm och stannade hon kvar i arbetet där till 1909.

Det var saknad efter henne i styrelsen, efter hennes lugna och gedigna personlighet. Och nu är det ännu större saknad då vi icke mer få se henne i föreningen eller veta att hon följer oss. Det känns så svårt för var och en av de äldre som går bort, en av dem som binda gammal och ny tid samman, och som just därför har så väl kunnat förstå allt.

Med vördnad och tacksamhet skall Sofia Gumælii minne leva hos svenska kvinnor.

Anna Lindhagen.

Till Rösträttsföreningarna landet runt.

Det tryckta ordet är en makt att räkna med. Som droppen till sist urhållar stenen, så verka de i en viss riktning titt och tätt återkommande tidningsartiklarna på människornas sinnens. De taga slutligen ändå intryck, hur likgiltiga och oförstående de till en början synas ställa sig till en sak eller en idé.

I vårt pressorgan Rösträtt för Kvinnor, ha vi ett utmärkt medel att väcka och upplysa kvinnorna; må då vi, som först då denna väckelse och upplysning betyder, med *liv och lust* arbeta på tidningens spridning! Först och främst inom föreningarna och sedan utåt, så långt som möjligt. Arbetet att sprida tidningen är varken svårt eller omöjligt. Tidningen är bra, innehållsrik och billig. Inte tar den heller kvinnornas, i de flesta fall strängt upptagna tid, alltför hårt i anspråk, då de ha fjorton dagar på sig att studera varje exemplar. I vår förening ha vi bildat en

"tidningskommitté" av tolv intresserade kvinnor med uppgift att samla minst tio prenumeranter var. Om en förening har t. ex. 300 medlemmar, så uppdelar man dessa medlemmar på de kommitterade, som sedan ha att söka nå så många som möjligt per telefon, eller, om telefon saknas, genom personligt besök. Man bör då påvisa och klargöra först och främst för föreningens medlemmar deras plikt, rent av, att prenumerera på sin egen rörelses organ, såvida de äro så pass välsituerade att offret av denna krona ej är särdeles kännbart.

Rätt ofta har det ju hänt att man vid påringningen i första ögonblicket mötts med ett nej, men sedan man med några lämpliga ord talat för saken, har nejett vanligen förbytts till ett villigt och intresserat ja.

Så långt våra erfarenheter. Vi tänka med iver samla prenumeranter och uppmanas föreningarna landet runt att göra sammaledes. Arbetsglädje och framgång tillönas!
Observera.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

RING ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ

Allm. Telefon 201 68

68 VÄSTERLÅNGGATAN 68, STOCKHOLM.

Rikstelefon 144 68.

Utför alla Juridiska o. PRIVAT-DETEKTIVA uppdrag diskret, fort och billigt.

47

Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).

ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR

1 Klass Damskrädderi.

Alltid välsorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

Norske kvinder. II.

Av *Norske Kvinder*, om vars första del vi förut talat i Rösträtt för Kvinnor, föreligger nu en andra del. Den begynner med ett kapitel om "Læseforening for Kvinder". Nog visste vi oss vara ofantligt distanserade av "Kvindelig Læseforening" i Köpenhamn med sitt egna magnifika hus, sitt stora bibliotek up to date o. s. v., men att också Kristianias "Læseforening for Kvinder" sprungit så långt förbi oss, det var en nyhet. Den har en lokal på fem mycket stora rum, varav två läsesalar, ett bibliotek på 9,500 band och 41 tidningar och tidskrifter utlagda. Ledsamt nog ha vi intet som kan jämföras härmed.

Med rätta tycks Læseforening for Kvinder numera vara mycket populär. Men så lät det minsann ej i början när Camilla Collett, efter ett besök i Köpenhamns Kvindelig Læseforening, framkastade tanken på att göra något liknande i Kristiania. Då sjöngs strax den kända klagovisan om att "kvinnlighetsbegreppet" skulle bli kränkt, att det var en "farlig sammanslutning" av kvinnor och mera dylikt.

Emellertid slog föreningen snart igenom, fick ett årligt bidrag av kung Oscar på 200 kr. till triplatser åt lärarinnor och har nu en god ekonomi, tack vare välgörare och mer än 500 medlemmars årsavgifter. Till bokinköp användes 1913 1,200 kr.

Norske kvinders sanitetsforening är något för oss alldeles nytt. Den har utbildat 30 sjuksköterskor om året, har upprättat 14 hem för bekämpande av tuberkulosen och 1 folksanatorium för 118 patienter. Den har ordnat hem för barn från tuberkulösa familjer, arbetshem för tuberkulösa, friluftsskolor för svaga barn och barnkolonier. Under sin 18-åriga levnad har sanitetsforeningen dessutom hunnit utrusta 616 fältläsarettssängar jämte beklädnad för patienterna och flera gånger trätt hjälpsamt emellan vid landsolyckor — en särskilt beaktansvärd uppgift.

Genom allt detta ha Norges kvinnor visat sig vara duktiga både i att organisera, administrera och utföra landsnyttigt arbete. Här som alltid ha de hållit ihop genom att bilda avdelningar över landet. Men i spetsen för företaget står också planläggaren par excellence och den sanna fältherren, fru F. M. Qvam.

När man ser så stora och utmärkta organisationer som denna och Nationalrådet, då tänker man på den lilla föreningen "Skuld", som stiftades 1883 till kvinnosakens främjande. Vid lampan på Löveapotekets vind sutto Gina Krog, Anna Bugge Wicksell och andra sedermera balda kämpar och diskuterade kvinnornas stora mål och hur deras sak skulle främjas ute i livet. Faktiskt var nog "Skuld", som Gina Krog säger, den "organisationscell från vilken man lätt kan spåra övergången till de stora föreningarna, som efterhand skapades". Här började den fasta sammanhållning som utgör de norska kvinnornas styrka, på samma gång som förklaringen till deras snabba framgångar.

Norske Kvinder II har haft samma utmärkta redaktion som första delen, och vi rekommendera boken i sin helhet till läsande och begrundande.

Ann Margret Holmgren,
f. Tersmeden.

Var skall man få ett gott kaffe!

Jo på
Nykterhetskaféet & Konditoriet

S:t Eriksgatan 30. Allm. Tel. 287 28.
Obs! Enskilda rum finnas för komitéer och sällskaper.

Äkta makar!

Försumma icke inbördes testament! Uppsättes för Kr. 5. — Råd och upplysningar Kr. 2. —

JOH. JASON CARLOS ADVOKATBYRÅ
Ad. Fredr. Kyrkogata 15. Telefoner, Exam. jurister.

Kvinnorna och statsämbetena.

Av fil. d:r Gulli Petrini.

Lärarelönenämnden har haft att yttra sig om vilka tjänster vid läroverken kvinnorna borde få rätt att söka enligt den bekanta grundlagsändringen av år 1909, då i Regeringsformen § 28 följande mening tillades:

"Till lärarebefattningar vid statens läroanstalter, de teologiska lärartjänsterna vid universiteten likväl undantagna, till andra beställningar vid inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst samt till läkarebefattningar, må i den ordning som ovan sagts och med tillämpning av grunder, som av konungen och riksdagen godkänts, kunna utnämnas och befordras även infödda svenska kvinnor."

Om innebörden av detta beslut har rätt en något olika uppfattning, i det att somliga anse, att kvinnorna därigenom icke skulle ha fått några rättigheter alls, utan att riksdagen kunde vid utarbetandet av "grunderna" ta bort hur många av ämbetena som helst, medan andra anse att beslutet innebär, att kvinnorna böra få söka alla häri inbegripna befattningar utom dem, som de av alldeles speciella anledningar kunde anses olämpliga till — vilka då borde undantagas i "grunderna". Nämnden påstår t. o. m. "att anhängare och motståndare till utsträckt användning av kvinnor i stats-tjänst kunnat enas vid beslutets fattande, därför att de var för sig inlagt olika betydelse i detsamma". Detta sista är dock svårt att förstå, var nämnden fått ifrån, ty vid beslutets fattande första gången år 1907 rådde verkligen inte någon större enighet, utan där förekom först en — åtminstone i Första kammaren ganska långvarig diskussion — varefter motståndarna blevo ikullvoterade. Låt vara att en del av anhängarna gent emot motståndarnas konstitutionella betänkligheter framhöllo, att grundlagen först borde ändras, och att man därefter kunde enas om vilka tjänster som borde utslutas, inte var det väl ändå meningen att göra hela grundlagsändringen till ett spegelfakteri, genom att se-

dan ta den tillbaka vid utarbetandet av "grunderna".

För sin del ansluter sig emellertid nämnden till den tolkningen, att kvinnorna böra få rätt att söka alla befattningar, som ej av särskilda skäl böra besättas med män. På grund härav föreslår nämnden, att kvinnorna må kunna söka såväl lektors- som adjunktstjänster samt även rektorstjänster vid statssamskola, högre lärarinneseminarier och kvinnligt folkskoleseminarium, varemot endast män skulle få söka rektorstjänster vid realskolor och högre läroverk för gossar. Även så föreslår nämnden, "att minst halva antalet ämneslärarebefattningar vid realskola för gossar och högre allmänt läroverk skall bestridas av män, samt att vid folkskoleseminarium minst halva antalet ämneslärarebefattningar skall bestridas vid lärareseminarium av män och vid lärarinneseminarium av kvinnor. Ävenså finns en uppdelning för övningslärare, så att manlig slöjd och gymnastik för gossar förbehållas åt män, och kvinnlig slöjd och gymnastik för flickor förbehållas kvinnor, medan sång och teckningstjänster få sökas av båda.

Mot dessa bestämmelser är ju inte så mycket att erinra. Att det i regel är bäst att ha en manlig rektor för en gosskola kan ju vara riktigt, ehuru hela bestämmelsen är skäligen överflödig, därför att Överstyrelsen vid förslag till rektorstjänst skall ta hänsyn även till "erfarenhet och övriga egenskaper, som företrädesvis erfordras hos styresmannen hos ett läroverk", och således ej behöver rätta sig utslutande efter lärdoms och tjänstemeriter, varför risken att läroverken skulle i större utsträckning beklädas med kvinnliga rektorer är ofantligt ringa i alla fall. I praktiken spelar det därför inte så stor roll om denna bestämmelse finns eller ej, men det kunde ju hända, att den i något enstaka fall vore hinderlig, om det någon gång skulle finnas någon särskilt framstående kvinna som kunde vara lämplig till rek-

torstjänst även vid gossläroverk. Likaså borde ju konsekvensen ha fordrat, att om man förbehåller rektorstjänsterna vid gossläroverken åt män, så skulle rektorstjänsterna vid flickläroverken av ungefär enahanda lämplighets-synpunkter lämnas åt kvinnorna, men det föreslår nämnden inte. Ty att ta ifrån kvinnor rättigheter som de redan ha, eller minska deras löner, det kan låta sig göra, men att föreslå något liknande gent emot männen, det vågar man sig inte på.

Slutligen har nämnden ett yttrande om kvinnans behörighet att söka och innehava lärarebefattningar. Nämnden har här att stödja sig på en mång-årig erfarenhet från folkskolans område, ity att de kvinnliga folkskollärarna alltid haft och ännu ha rätt att kvarstå i sin befattning som gifta, och nämnden säger sig också ha tagit ett starkt intryck av denna erfarenhet, men den vågar i alla fall inte tillämpa denna gynnsamma erfarenhet. Riksdagen beslöt nämligen 1912, vid uppförande på ordinarie stat av vissa kvinnliga biträdesbefattningar vid ämbetsverken,

"att gift kvinna må till biträdesbefattning av ifrågavarande slag befordras allenast efter Kungl. Maj:t på framställning i varje särskilt fall lämnat medgivande; samt

att, där kvinnlig innehavare av biträdesbefattning ingår äktenskap, hon icke skall vara skyldig att av sådan anledning avgå från befattningen, därest icke vederbörande överordnade myndighet med hänsyn till befattningens behöriga upprätthållande finner det nödigt."

Som nu nämnden tydligen anser att det är troligt att riksdagen skall fasthålla vid denna ståndpunkt, föreslår nämnden identiskt samma bestämmelser för statsläroverken. Det kan ju vara praktiskt, men varför skall man låtsas komma med en utredning, när resultatet är givet på förhand.

Kommitténs alla medlemmar ha försett betänkanudet med särskilda yttranden, somliga innehållande reservationer så där i största allmänhet, andra mot speciella förslag i betänkanudet. Utom vad som i förra artikeln anför-

des från adjunkt Anna Sörensens yttrande, måste man stanna något vid hrr Nyström och Olof Olssons yttranden.

Att lektor J. F. Nyström — den kände motståndaren mot kvinnans rösträtt — inte skulle vara alltför medgörlig, när det gäller att släppa fram kvinnorna till lärarebefattningar kunde man ju vänta sig. Han anser, att det alldeles självklart var statsmakternas mening med grundlagsbeslutet, att kvinnorna "icke skulle erhålla andra statsämbeten än sådana, vilkas uppgifter de visat sig kunna sköta". Hur kvinnorna skulle kunna visa det, innan de någonsin fått försöka sköta platserna, t. ex. professurerna, är litet svårt att förstå, men det bekymrar inte hr Nyström.

Han anser emellertid att kvinnorna visat sig kunna sköta undervisningen på adjunktstadiet, men ej på gymnasialstadiet för manliga elever, varför han avstyrker att kvinnorna skola få söka lektorat vid högre läroverk. Han stöder sig härvid på lönerogleringskommittén och ett uttalande i dess betänkande av rektor Hernelund, vilken emellertid absolut ingen erfarenhet har på detta område, men låtsas inte alls om alla de uttalanden som finnas tillgängliga från rektorer vid proväroverken och samskolor, vilka varit i tillfälle att bedöma kvinnornas förmåga i detta fall, och därför i regel ställa sig gynnsamma mot kvinnors anställande som lektorer. Sedan har hr Nyström en verkligt rolig passus, när han avstyrker, att kvinnor skola få bli rektorer vid statssamskolor, högre lärarinneseminarier och kvinnliga lärarinneseminarier. Den lyder sålunda: "Jag erkänner mig vara nog gammalmodig att anse det som en absurditet, att en kvinna sättes till chef för en kår, som till stor del består av män. Dessutom torde kvinnans förmåga på detta område vara ännu mer oprövad än på något annat. Nämnden anför väl, att kvinnor grundat och lett vissa analoga läroverk, men framhåller icke, att de då i förhållande till de manliga lärarna vid dessa intagit ställningen av arbetsgivare för män, som haft sin huvudsakliga sysselsättning på annat

I de stora ögonblicken.

En svensk kvinnas intryck från Frankrike.

Det storartade hjälparbete, som från internationella kvinnorösträttsalliansens huvudkvarter i London organiserats, har kanske mer än något annat bidragit till att man mest haft blicken riktad på vad de engelska kvinnorna under kristiderna uträttat, liksom över huvud taget de engelsktalande ländernas kvinnor även inom rösträttsarbetet intagit en framskjuten ställning. Särskilt har det sätt, på vilket de internationella förbindelserna upprätthållits, väckt vår livliga beundran. Även i Tyskland ha kvinnorna, genom meddelanden som från Lvceumklubben i Berlin kommit oss tillhanda, berättat om det hjälparbete som därute organiserats. Från Frankrike ha underrättelserna varit sparsammare. Visserligen ha vi genom en och annan blänkare, som Rösträtt för Kvinnors läsare torde erinra sig, stärkts i medvetandet av att även den romanska kvinnan börjar lösgöra sig ur gamla traditioners våld och får blicken öppen för sin medborgarplikt. Den omröstning rörande den kvinnliga rösträtten som tidningen le Journal föranstaltade bland Frankrikes kvinnor gav ju det vackra resultatet av 505,972 röster för, och endast 114 emot. Ävenledes minnas vi den hjältemodiga madame Macherez, som vid ett kritiskt tillfälle övertog borgmästarämbetet i staden Soissons och ingöt mod och förtröstan hos dess invånare. Men dessa meddelanden ha varit enstaka, och därför kan det ha sitt stora intresse att höra vad ett

ögonvittne fått för intryck av den franska kvinnan vid krigsutbrottet.

Vår förra militärattaché i Paris, kapten Carl Amundsons hustru, gav oss vid ett personligt sammanträffande en livfull och medryckande skildring av den franska kvinnan, för vilken hon hyste den djupaste beundran och av vilken hon ansåg att vi hade mycket att lära.

"Kriget omskapade hela franska folket", yttrade fru Amundson, "och i synnerhet kvinnorna, som kanske i högre grad än någon annan fått bära dess bördor, men som villigt, och utan ett ord av klagan, lagt dem på sina skuldror."

Vid krigets utbrott befann sig fru Amundson i en liten stad, La Ferté-Alais, belägen fem och en halv mil från Paris och här fick hon vara med om de dagar, som rymde så mycket av spänning, oro och ångest, men också mycket av oförfärdig entusiasm och hänförelse.

"Inte för något pris ville jag gått miste om de ögonblicken", utbrast fru Amundson, "man kände sig buren av en så stark stämning, att allt smått och vardagligt krympte samman till ett intet."

Hela franska folket besjälades endast av en tanke, och den tanken bar dem som en flodvåg högt över vardagslivets omsorger och skapade av kvinnorna hjältnor, som med bleka kinder men lysande ögon sågo sina män dra ut i striden.

Mobiliseringen försiggick med den största ordning och precision, några timmar efter krigsförklaringen hade männen lämnat sitt arbete och sina

hem, och där stodo kvinnorna, ögonblickligen beredda att fylla luckorna. De gjorde det utan att ett ord av knot hördes, de böjde sig för den hårda nödvändigheten och skötte sina dubbla plikter och sitt dubbla ansvar med ett lugn och en tillförsikt, som man knappast skulle tilltro en så lättörd nation. Klockan 4 på morgnarna kunde man få se de kvinnor, vilkas män idkat handel, gå ned till hallarna och inköpa de förråd av frukt, grönsaker och andra livsfröfnödenheter, som de sedan skulle avyttra under dagens lopp.

I en liten chokoladbutik, som fru Amundson brukat besöka, stod nu hustrun i stället för mannen bakom disken. Två små barn om 3 och 1½ år lekte bredvid henne och det tredje skulle snart komma till världen. Hon såg klen och medtagen ut.

— Och ni har er man ute i kriget, sade den besökande medlidsamt.

Då rätade den lilla kvinnan på sig och det blixtrade till i hennes ögon när hon svarade:

— Ja madame, han försvarar fäderneslandet.

Inte ett ord som förrådde hennes egen ångslan. Hon begärde intet medlidande. Hon var stolt att få offra. Sådana voro de alla, och Frankrikes kvinnor ha genom sina hjältedåd i det tysta förskaffat sig en lika ovanskelig ära som de män, vilka blött på slagfältet.

I varje stad organiserades sjukvården och frivillig arbetshjälp strömmade till i massor. Kvinnor tjänstgjorde vid ambulanserna och i Röda korsets tjänst. De högsta, såväl som de lägsta, voro lika brinnande i sitt nit. Arbetar-

hustrur, som dagligen vissa timmar suttit i parkerna med sin sömnad, medan de små lekte i sanden, syntes nu ivrigt böjda över stickstrumpor och yllebindlar. Alla tankar voro hos dem som blödde för Frankrike.

Som något, vilket inte nog kan värderas, berättade fru Amundson, att när arbetarna drogo ut i kriget, var det i medvetandet om att hustrun och barnen icke behöfde falla staten eller den allmänna välgöreheten till last, ty i de flesta fall hade familjerna en sparad slant på kistbotten, och åtminstone under den första tiden var det sört för att de hemmavarande inte skulle behöva lida nöd. Detta var något som i fru Amundsons tanke hängde intimt samman med hela franska nationen. De kunde genom sparsamhet och ordning reda sig även under små förhållanden och hade alltid en slant över. Rörande är också den kärlek, som den franske arbetaren ägnar sina barn. För den kommande generationen sparar och arbetar han, och han har en god hjälp och ett fast stöd i hustrun som sköter hemmet exemplariskt och håller barnen så rena och prydliga, att det ofta väcker förundran.

Men även societetskvinnan, som man i vanliga fall icke väntar så mycket av, visade att hon mognade under det ansvar, som nationens kvinnor gemensamt måste bära. Hennes lust för lyx och prydnader förvandlades i ett begär att försaka för fosterlandets skull, och allt vad man kunde offra av kontanta medel gick till krigsförnödenheter. I närheten av Fontainebleau ligger ett gammalt praktfullt slott från Henrik IV:s tid, som äges av markis Garnet.

håll. Detta är en helt annan situation än en rektors vid en statsskola, vars lärare ha en lika fast ställning som rektor (egentligen en fastare) och som icke alltid torde vara lika lätthanterliga som de lärare och lärarinnor, vilka en skolföreståndarinna har makt att avskeda, när hon så önskar." Hr Nyström anser således, att när männen för sin förtjänst äro beroende av en kvinnlig föreståndare, då kunna de vara beskedliga och ta skeden i vackra hand, men om de sitta säkra på en ordinarie befattning, då skulle de inte bry sig om sin tjänsteplikt att vara hörsamma mot en kvinnlig rektor, utan anstränga sig att göra henne livet surt. Betyget åt männens samvetsgrannhet och lojalitet får stå för hr Nyströms räkning.

Vidare vill hr Nyström inte vara med om bestämmelsen om att minst halva antalet ämneslärare skola vara ena gången manliga, andra gången kvinnliga och detta av följande skäl: "Denna egendomliga bestämmelse strider uppenbarligen mot stadgandet i § 28 R. F., att vid utnämningar avseende skall fästas endast vid skicklighet och förtjänst; ty härmed införes ett nytt begrepp såsom i första hand utslagsgivande, nämligen sökandes kön. En man skall alltså endast därför att han är man, en kvinna endast därför att hon är kvinna, i vissa fall ha företrädesrätt till en lärarebefattning framför en vida mer meriterad sökande av annat kön. Jag hoppas, att dylika befodringsgrunder aldrig måtte finna rotfäste i svensk lag."

Vi rösträttskvinnor kunde inte ha uttryckt oss bättre, vi äro särdeles nöjda med hr Nyströms grundlagstolkning att könet inte bör utgöra befodringsgrund eller befodringshinder. Men hr Nyström var ju med i riksdagen, när grundlagsändringen diskuterades 1907. Varför föreslog inte hr Nyström då, i överensstämmelse med sin uppfattning av grundlagens anda, att § 28 R. F. skulle lyda helt enkelt:

"Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödda svenske män och kvinnor till alla ämbeten" etc., då hade vi ju varit ifrån allt det här trasslet.

Inte heller vill hr Nyström vara med om att gift kvinna skall ha någon möjlighet att kvarstå i tjänsten, och det tycks framför allt vara därför att hr Nyström är bekymrad över, varest vederbörande rektor skall erhålla lämpliga vikarier vid de permissioner, som kunde bli följda av gift kvinnas havandeskap. Yttrandet är litet egendomligt just i hr Nyströms mun. Han är själv lektor vid ett provårsläroverk, där det naturligtvis är viktigare än eljest att tjänsterna skötas av ordinarie lärare och inte av vikarier. Men nog har lektor Nyström begärt tjänstledighet under minst 10 vårterminer för att sitta i riksdagen, och hans kollega vid samma läroverk, f. d. lektor Sixten v. Friesen, har väl varit borta i 25 år av liknande anledning, och rektorn har fått skaffa vikarier. Inte ens den, som hoppas aldrig så mycket på en ökad nativitet i riket, kan väl ändå vilja antaga, att en gift kvinna skall behöva så många tjänstledigheter.

Läroverksadjunkten, ledamoten av Första kammaren hr Olof Olsson, har också ett mycket långt särskilt yttrande, han reserverar sig på nästan alla punkter. Särskilt har han sin egen tolkning av grundlagsändringsbeslutet. Han påpekar, att det i hr Tryggers motion stod lärarebefattningar vid de allmänna läroverken, men att det nu i regeringsformen står "lärarebefattningar vid statens läroanstalter", vilket skulle innebära att "genom grundlagsändringen står vägen inte mer öppen till en adjunktur vid realskola för gossar än till en civil lärarebefattning vid artilleri och ingenjörshögskolan". Hr Olsson beklagar den kvinnliga "villfarelse", som anser att det är att krängla med riksdagens egenhändiga beslut att försöka utestänga kvinnorna från lärarebefattningarna vid läroverken. Men hr Olsson torde nog få uppleva att den "villfarelsen" är rätt allmän, ty man behöver bara läsa riksdagsförhandlingarna för att se, att det var just läroverkslärartjänsterna man i första hand avsåg. Konstitutionsutskottet omnämmer dem flera gånger i betänkandet 1907 och anser det "vara angeläget att vidtaga en lagändring i nu föreslagna riktning, sedan genom

Kungl. Maj:ts nådiga stadga för rikets allmänna läroverk den 18 febr. 1905 utnämningarna till de flesta beställningar vid dessa läroverk överflyttats till Kungl. Maj:t. Att ordalydelsen i grundlagen sedan blev något olika, beror väl på att även professorsbefattningarna medtogos, men ej på att riksdagen ej ville släppa kvinnorna till läroverken. För den som följt med frågan verkar hr Olssons uppfattning advokatyr. Hr Olsson är ju så förfärligt rädd för den feminisering av det manliga släktet, som skulle bli följden om kvinnorna komme in i läroverken. "Men hur tänker sig nämnden", säger han, "att en kvinna, som aldrig varit pojke och aldrig kan bli karl, skall kunna förstå och finna sig till rätta i en klass 13-15 åringar, som alla äro pojkar mer än vanligt då, men också ingenting högre önska än att bli riktiga karlar?". Och så citerar han prof. Lehmanns broschyr "Brytningstiden", med dess fruktan för utjämnandet mellan de maskulina och feminina typerna etc.

Ja, nog ha vi alltid vetat, att den ljuva kvinnligheten var en späd blomma, och att den därför borde vårdas i drivhus, men att den stora käcka manligheten nu också har blivit lika skör och inte tål vid kvinnoällskap, det var verkligen ledsamt att höra. Vi våga opponera oss, och eftersom männen ha så mycket att säga om hur den sanna kvinnan skall vara, borde väl vi också kunna få ha ett ord med i laget om männens uppfostran. I själva verket kan man nog icke begå ett större psykologiskt misstag, än att som hr Olsson tro, att könets bästa egenskaper utvecklas, då de äro skilda från varandra. Det är nog alldeles tvärt om, mannen har som bekant icke gott av att vara allena, och hr Olsson behöver inte för den skull vara orolig för släktets förvekligande. Varje yttring både av fysiskt och moraliskt mod hos en man väcker alltid anklagning hos kvinnan. Påståendet att läroverkens fel och svagheter inte botta i bristen på kvinnor är heller inte ovedersägligt. Mycket av det råa övermod mot kvinnor, som den bildade unghögern i våra dagar presterar, kan tvärtom göra det ganska tvivelsamt. Och hr Olssons

SUCCESSBOKEN

Släktens Kvinnor

AV ELSE KLEEN

har nu utkommit
i sin tredje upplaga (4:de tusendet)
Pris 4:50, inb. 5:50.

P. A. Norstedt & Söners Förlag.

förklaring: "Kvinnorna vid gossläroverken kunna — när de bli som bäst — aldrig bli någonting annat än kopior av män" är så omotiverad, att den icke förtjänar något bemötande, ty därom vet hr Olsson ingenting. Hr Olsson hör tydligen till den inte alldeles ovanliga typ, som är rätt generös i fråga om kvinnornas rättigheter, bara de inte vilja uppträda som konkurrenter i det yrke, som är hans eget. Hr Nyström, som är lektor, vill låta dem bli adjunkter, men inte lektorer, och adjunkten Olsson vill inte ha dem till adjunkter heller. Och när socialdemokraten hr Olsson dekreterar: vi sköta oss så bra vid läroverken, att vi inte behöva några kvinnor dit, så står han på samma nivå som Första kammarehögern, när den i trettio år sade till arbetarna och än i dag säger till kvinnorna: "Vi styra så bra, så ni behöva ej lägga er i saken." Man är alltid jävig, när man sätter betyg åt sig själv.

Markisinnan har låtit omvandla hela slottet till ett sjukhus. Allt är vitmålat, operationsalar och sjukrum äro inrättade efter den moderna hygienens fordringar och plats är beredd för 100 sårade.

Så har det gått med de flesta av Frankrikes åldriga herresäten. Från att ha varit en hemvist för lyx och förfining ha de nu fått tråda i barnhärtighetens tjänst.

Vad som måste verka i högsta grad överraskande på en främling var det lugn och den besinning som utmärkte kvinnorna, ett lugn som de även vetat bevara när dödsbuden kommit.

Icke ens efter segrarna har Paris smyckats i festskrud. Framgången, såväl som nederlagen, har man burit med en sällspord värdighet. Efter det stora slaget vid Marne, vars oerhörda betydelse fru Amundson inte trodde blivit fullt uppskattad härhemma, ljödo inga smattrande fanfarer, inga överdrivna känslouttryck. Så vitt hon visste endast en tacksägelsegudstjänst i Nötre Dame.

Efter en äventyrlig ångbåtsresa och under en ständig livsfara då minfalten genomplöjdes, och man varje ögonblick kunde vänta en explosion, befinner sig fru Amundson nu åter i Sverige. Men vad hon upplevat därute, inte bara av spännande tilldragelser, utan av den högtidliga ro man förnimmer i de stora ögonblicken, vilka höja människan över det vardagliga och småskurna, och det starka intryck hon fått av ett folk, som med värdighet vet att bära sitt öde, det blir ett minne som över sig får något av evighetens helgd.

Gurli Hertzman-Ericson.

Hildur Öjer.

Annun en 50-åring.

"Hildur Öjer måste ha ett erkännande i Rösträtt för Kvinnor med anledning av sin 50-årsdag — det har hon ärligt förtjänat. Och du skall skriva det", lydde för några dagar sedan ordern från tidningens redaktion.

Att hon ärligt förtjänar ett erkännande, är jag nog den lämpligaste att yttra mig om, jag som på närmaste håll har varit vittne till hennes outtröttliga arbete, särskilt för vår rösträttsfråga. Men ändå gick jag åtskilliga dagar i tvekan mellan lusten att skriva och fruktan att hon skulle misstycka att bli tackad för en sak, som bara är helt naturlig. Just så som en socialt utvecklad människa skall tänka. Och Hildur Öjer är en *människa* — det högsta beröm jag anser mig kunna ge. Vi ha gott om kvinnor och vi ha gott om män, men vi ha sorgligt ont om människor.

Kvinnans politiska rösträtt är hennes livsintresse, därför att hon i densamma ser lösningen av de viktigaste samhällsfrågorna, dessa som hon hade insikt i långt före rösträttsfrågan blivit aktuell hos oss.

De kunde ju icke vara främmande för en kvinna med hennes intelligens och hjärtelag samt öppna — i alldeles ovanligt hög grad öppna — ögon och öron. Hennes verksamhet är mycket omfattande, men jag måste ju här begränsa mig till rösträtten och t. o. m. för denna enda fråga är arbetet av mångahanda slag, inte endast den alltid påpassliga sekreteraren och kassaförvaltaren inom Göteborgsföreningen,

utan även den flitigt anlitate rådgivaren, när det i lokalföreningarna är fråga om en soaré, en uppläsning eller liknande.

Hildur Öjer är ovanligt mångsidig; hon är posttjänsteman till sitt borgerliga yrke — förste postexpeditör vid Göteborg I — en god, vänfast och hjälpsam kamrat — en god kraft i det sociala hjälparbetet, praktisk och snarrådigt och så är hon — en god skådespelare, som gjort rösträttsfrågan stor tjänst i agitationsväg. Att omedelbart efter en succés som Madame Anti i oöverträffad elegans, vinna en lika stor som Mrs Farrel, general Mitcheners städerska, i Bernard Shaws "Presscuttings", erbjuder inga svårigheter alls.

Den största triumfen anser hon sig ha vunnit, när en flicka vid åsynen av henne som Lovisa Andersson, skurmadam, i "Samma don" snyftade: "Vad hon måtte ha lidit!" Eller då en annan åskådare sade: "Det är inte möjligt, att det är fröken Öjer, som skurar så vant, det är som om hon aldrig gjort annat."

De svenska kvinnor, som en gång få politisk rösträtt, borde i tacksamt minne gömma bilden av Hildur Öjer vid sitt skrivbord, långt in på småtimmarna sysselsatt med att skriva rösträttsbrev, påminnelser och cirkulär samt fundera ut nya uppslag för att väcka, upplysa och samla kvinnor till insikt om samhällsfrågor och personligt ansvar.

En enda sak utom rösträtten måste jag nämna här. Det kommer en stund på natten — kanske kl. 12, kanske kl. 1 eller mer — då Hildur Öjer skjuter

undan rösträttspapperen och en stor, diger bok intar huvudplatsen jämte en bunt frankokuvret och några små vita kort med en liten flickunge på; den lilla har en ros i handen, och på kortet står "Födelsedagen". Det är Hildur Öjers kärleksverk under årets 365 dagar att skicka ut sådana brev till alla dem, som lämna gåvor till barnhemmet "Födelsedagen" — en skyddsanstalt för barn från tuberkulosmittade hem.

Det är så ofta sådant arbete i en eller annan form, som håller elden brinnande i en rösträttskvinnas själ om nödvändigheten av vår saks framgång.

I alla kvinnors namn — särskilt i alla deras som tillhöra Göteborgsföreningen — ett oförgätligt tack!

Frigga Carlberg.

När man läser den redogörelse, säger Karlstads-Tidningen, som vid det i dagarna hållna centralstyrelsemötet för de kvinnliga rösträttsorganisationerna lämnades — särskilt av fru Fjällbäck-Holmgren — för kvinnornas sociala hjälpverksamhet under de nu rådande hårdtiderna, så måste man, synes det, ovillkorligen fråga sig: skulle inte det samhällslande, som i så förfärande stor omfattning förekommer även i vårt land, efter hand bli väsentligt förminskat och förmildrat, om kvinnorna vore politiskt fullmyndiga medborgare lika väl som männen? De ha dock en helt annan intim känsla för hus och hem och barn, och de skulle helt visst komma att allvarligt och ingående ta sig an arbetet på att förbättra det för all mänsklig utveckling så kardinalt viktiga hemlivet, om de finge inflytande och ansvar i samhället. Nu sakna de bådadera, de känna sig utanförställda, de kunna inte med något eftertryck göra sina krav gällande, männen fråga inte mycket efter dem.

Chevaleri.

Ögonblicksbild av Anna Björkman.

"Jamen du är oartig mot henne. Hela klassen tycker precis som jag."

Orden hade knappt undsluppit ynglingen, förrän han blev röd över hela sitt finliga gymnasianlete. Så mycket begrep han i alla fall. Det var dumt att låta brodern-läraren förstå, att dennes förhållande till fästmon diskuteras inom klassen. Brodern-läraren, som alltid log så försmäddigt.

"Vad har jag då förbrutit?" kom det från de älskade, fruktade knivsmala läpparna. Och frågan åtföljdes mycket riktigt av glimten bak pincenezglasen.

"Ja du kallar det förstås för småsaker. Men aldrig att du så mycket som lyfter på hatten för henne, som du annars gör för minsta småkil. Bara nickar så förbannat nonchalant."

Mac bejdade sig ett ögonblick. Dels för att i erinringen njuta av sin egen nobla sidovändning och eleganta mössväng för flammen. Dels för att skönja den verkan hans ord till äventyrs kunde göra på lyssnaren.

"Vidare", svarades oväntat nådigt. "Och inte att du nån gång låter henne gå till höger om dig på trottoaren. Eller bär hennes böcker. Och om hon så stupade kull vid din sida, tror jag inte du skulle räkna ett finger för att hjälpa upp henne", fortsatte han uppmuntrad, medan den stora gossanden gjorde aktningvärda försök att vrida upp en osynlig mustasch.

Och även denna gånge stugos minnen för hans själ. Bilden av klassens avundade raffiné, Erik, där han i sin eleganta livrock, flinputsad, ja till och med rakad, svängde sig vid Nellans sida med alla hennes handelsskoleböcker under armen.

"Nå, kanske ännu mera!" Läraretonen röjde sin man.

"Ja, det är nu säkert just genom sådana småsaker, som den inneboende ridderligheten tar sig uttryck."

Mac kunde inte hjälpa, att han tyckte sig finna lyckliga uttryck för sina tankar.

"Men det allra värsta är, att du låter henne springa efter dig."

De långa armarna gestikulerade oroväckande under försöken att rehabilitera den beundrade svägerskan och att väcka det slocknande ansiktet framför honom ur dess indolens. Då var glimten ändå bättre. Åtminstone ett tecken till att han behagade höra på.

"Jan, det gör detsamma. Det är väl ändå inte hon, som ska springa och fråga efter dig. Det passade väl till exempel ändå bättre, att hon ibland inte behagade vara hemma på utsatta klockslag."

Mac tyckte, att han rent av började få skräpa.

Jan var antropolog. "Barn och vildar står på samma ståndpunkt", tänkte han. "Samma instinkter som mer än den strängaste kodex bud gått människan i blodet. Längre har för resten inte större delen av vårt kön kommit i kultur."

Blicken blev stor och mörk bak glaset, som av tankar.

"Kvinnan skall med andra ord vara det efterträdade bytet", började han, "och på samma gång den lilla husguden, som man tänder rökoffret till, så länge guden i allt rättar sig efter ens vilja, skänker en allt vad man åtrår. Men skulle guden komma på egna tankar, handla självständigt, kanske mot ens önsknings, då nekar man den sin dyrkan, dänger den i väggen, liksom vildarna gör med egensinniga fetischer. Man slår sig för sitt bröst och åkallar högt de gamla goda tiderna. D. v. s. den tid, då guden i allt rättade sig efter ens eget jag, alltså då guden var jaget. Ergo: rökoffret var egentligen ägnat jaget. Så förhåller det sig väl med hela ridderligheten, tänker jag. Nej, visa mig en man, som verkligen offerar sig för en kvinna! Som skyddar henne mot allt förtal och all det onda ryktets smuts! Som liksom tusen kvinnor ser den älskade gå bort till en annan. Och utan att förlamas av sin fåfänga öppnar sin famn, om hon skulle återvända."

Jan tillade stilla, nästan ömt: "Jag tror jag skulle göra det." Och halvt i tankar:

Arbetet ute i landet

Älno F. K. P. R. hade sammanträdde den 26 sislidne november, varvid till medlem i centralstyrelsen omvaldes ordf. fröken Thérèse Almqvist. Till suppleant valdes fru Elisabeth Johnsson. Programmet för aftonen upptogs för övrigt en redogörelse för rösträttsfrågans behandling i riksdagen, deklamation m. m.

Avesta-Krylbo F. K. P. R. hade måndagen den 30 nov. sitt ordinarie höstmöte för val av styrelse m. m. Av förutvarande styrelsen omvaldes: fru Erica Falkman ordf., fröken Hanna Forssell sekr., fröken Gertrud Forsberg kassaförvaltare och fröken Hildegard Örtendahl v. sekr., samt nyvaldes fru Gerda Jernberg som v. ordf. samt fru Anna Skoglund och fröken Lotten Eklund utan särskild funktion. Till suppleant utsågs fröken Thea Westerberg. Till centralstyrelsemedlem omvaldes fru Erica Falkman med fröken Hanna Forssell som suppleant. Till revisorer utsågos fru Sofia Holm och fru Emilia Fritz med fru Anna Lagergren och fru Anna Skoglund som suppleanter. Efter valen, och sedan en del ärenden från V. U. genomgåtts, upptogs till behandling tvänne frågor, inlämnade av ordf. Den ena lydande: Vad kan göras för att vinna ökad spridning åt vår tidning Röstret för Kvinnor? Resultatet av diskussionen blev att föreningen beslöt tillsätta en kommitté, som skulle besöka medlemmarna och uppmana dem till prenumeration. Den andra: Kunna vi i dessa tider göra något för att uppehålla och om möjligt öka medlemsantalet samt stärka intresset för vår rättvisa sak? vilken fråga resulterade uti att återuppliva den sedan någon tid tillbaka "avsomnade" studiecirklarna och att för framtiden anordna s. k. halvskilda möten.

Därmed var föreningsmötet slut och ett trevligt samkväm vidtog. Sång och musik utfyllde programmet. Gemensam supé intogs, och stämningen var den bästa.

Jönköpings F. K. P. R. har under sista årets höst haft anordnade arbetsaftnar, varunder färdigast av medlemmarna skänkta arbeten, avsedda för Röda korset, Landstormen och Kvinnornas uppbåd. Under dessa arbetsaftnar har ordföranden uppläst de av henne hållna föredragen från resorna för Bergman-Osterbergska kurserna, med undantag av det om pensioneringslagen, som kommer att hållas på våren vid ett av föreningen anordnat allmänt föredrag. Några föredrag hava icke under hösten anordnats, men ha enskilda medlemmar av rösträttsföreningen varit verksamma särskilt inom Kvinnornas uppbåd liksom och inom Landstormen och Röda korset. Styrelsen hade den 19 dec. sammanträdde och behandlade de frågor som i cirkulär från V. U. utsänts för centralstyrelsemötet, liksom ock en från Vita bandet inkommen skrivelse om deltagande i skrivelse om rusdrycksförbud under nu rådande kritiska tider. Med anledning härav beslöts först inhämta V. U:s uppfattning, då liknande spörsmål: angående föreningens hållning till sociala frågor uppsatts på programmet för centralstyrelsemötet. Vidare bestämdes att om rättighet för föreningen fanns ansluta sig till Vita bandets skrivelse och underteckna ett dylikt uttalande. På frisinade föreningens lista hade uppsatts en kvinna till stadsfullmäktigvallet, men det ledde icke till önskat resultat, varför Jönköping fortfarande räknas till de städer, vilka icke ansett nödigt i stadsfullmäktige lämna plats för kvinnorna. Däremot har en av föreningens medlemmar invalts i stadens hjälp- och arbetslöshetskommitté.

Kalmar F. K. P. R. hade den 1 december ett talrikt besökt offentlig möte med föredrag av fru Gurli Hertzman-Ericson om "Kvinnans uppgift i kristider". Det allvarliga, djuptänkta föredraget framkallade livliga bifallsyttringar. Efter föredraget hölls styrelseval för 1915, därvid samtliga styrelsemedlemmar, ordförande, centralstyrelsemedlem och suppleant återvaldes. Några nya medlemmar antecknade sig och mötet avslutades med ett angenämt samkväm.

"Jag skulle säga till henne: 'Vägen är grå och skyarna gå, o Irina, vägen är vild, av dunklet och skurarna stängd. Hur vill du gå på fötter så spåda och fina, tyngd av din sorg de farliga stigarnas längd.'" Med ett ryck blev han sitt yttre själv.

Den vanlige skeptikern med glimten bak ögonglasen och smilet i munvinkeln — ömtåliga själars skyddande förklädnad. Nu

Kopparbergs F. K. P. R. nådde med sitt barnbekländnadsarbete till julen ett mycket gott resultat, tack vare den stora hjälp föreningen mottog från såväl medlemmar som utomstående. Omkring ett hundratal barn fingro hel eller delvis utrustning. Detta praktiska arbete har genom att göra alla föreningsmedlemmar aktiva synnerligen höjt föreningens välbefinnande inåt och kanske även utåt tjänat rösträtts stora sak, bl. a. genom att tillföra föreningen många nya medlemmar. Det har gjort 1914 till ett för oss ovanligt gott år. Då ännu ett stort antal familjer finnas som i hög grad äro i behov av hjälp, kommer arbetet att fortsättas vintern framåt.

Malmö F. K. P. R. hade den 13 dec. en trevlig och talrikt besökt Luciafest till förmån för nödhjälpsarbetet. Där fick man skåda Luciabruden själv, följd av en hel rad tärnor, alla strålande i ljus. Fröken Judith Hörndahl föredrog på ett utomordentligt sätt några sånger, bl. a. Sancta Lucia. Därefter talade fru Anna Wicksell, sympatiskt och gripande, om folken och kriget, manande till energiskt och målmedvetet arbete för en bestående fred. Vidare förekom en livlig kommers med pepparkaksgubbar och julgranskarameller. — Styrelsen för år 1915, som nu konstituerats, har följande sammansättning: ordf. fröken Naemi Uddenberg, v. ordf. fröken Stina Hellgren, sekr. fru Lydia Matson-Sager, v. sekr. fru Annie Gunnarsson, kassaförvaltare fröken Karola Pålsson, biträdande kassaförv. fru Stina Persson, övriga medlemmar fru Mathilda Persson, fröken Stina Frank och fröken Emma Jeppsson.

Rönninge-Tumba F. K. P. R. hade, enligt begäran av 7 nykterhetsintresserade medlemmar, anordnat möte i Rönninge skolhus söndagen den 10 januari för att uttala sig med anledning av den maning, som utgått från representativt nykterhetsvänligt håll, om instämmande i en opinionsyttring i fråga om införande av lokalt veto. Mötet, som var talrikt besökt och leddes av fru M. Bolin, instämde, efter föredrag av blåbandistpredikanten dir. Clas Löfgren, uti det resolutionsförslag som utsänts av de nämnda nykterhetsvännerna.

Umeå F. K. P. R. hade sitt första sammanträdde för året den 21 jan. Fröken I. Öquist hälsade de närvarande välkomna och riktade sig därvid särskilt till fru Augusta Widebeck, Strängnäs F. K. P. R:s ordf., Umeåföreningens gäst för aftonen. Förhandlingarna började med antagande av ett vilande stadgeändringsförslag, varigenom årsavgiften höjes till 1 kr. Därpå upptogs till behandling den från Vita bandsföreningen framställda begäran om hänvändelse till regeringen för ett rusdrycksförbud under den närvarande kris-tiden. Efter en diskussion, som rörde sig om befogenheten och lämpligheten av ett uttalande från F. K. P. R. i andra frågor än rösträttsfrågan, beslöts att Umeå F. K. P. R. såsom sådan ej skulle göra något uttalande — detta i enlighet med den praxis, som hittills följts, och då det ju redan givits möjlighet för de enskilda medlemmarna att såsom anslutna till andra korporationer eller på de offentliga möten, som hållits, göra det begärda uttalandet. — Redogörelse för centralstyrelsemötet uppsköts till nästa sammanträdde.

Östersunds F. K. P. R. höll den 23 nov. sitt årsmöte, varvid förekom val av styrelse. Till ordf. utsågs fru Anna Palmgren, v. ordf. fru Ingrid Beckman, sekr. fröknarna Elin Holm och Malin Castberg, skattmästare fru Maria Morén; övriga styrelsemedlemmar blevo fruarna Emma Sundström och Birgit Hedström. Den senare utsågs dessutom till pressombud. Suppleanter blevo fruarna Anna Varodell och Sigrd Groth. Till revisorer utsågos fröknarna Maria Lindström och Elna Hultqvist. Fröken Anna Hultqvist omvaldes till centralstyrelsemedlem med fru Anna Palmgren som suppleant. Mötet beslöt dessutom att varannan måndag anordna arbetsaftnar till förmån för Landstormen.

log han också åt sig själv. Vad tänkte han på? Han, läraren i kemi vid Grönstads realläroverk, citerade erotisk poesi, och för vilken åhörare! Blottade en glimt av själens innersta för en pojke, som låt vara i oförstånd säkert relaterade hans yttranden för sina klassvännar.

"Är inte alla de där små hövlighetspåhittet blott offer åt ens egen fåfänga utan

Från vår läsekrets.

En fråga.

Jag sitter och läser i Röstret för Kvinnor redogörelsen för centralstyrelsemötet och samkvämet på Strand Hotell och måste stanna ett ögonblick för att begrunda den resolution som med acklamation antogs vid sagda tillfälle. Jag stirrar på de ord som där stå, och som uppväckte de närvarandes enstämmiga gillande, utan att jag för min del kan få någon mening eller något innehåll i desamma.

I resolutionens första del uttala "kvinnor från hela Sverige sin solidaritet med varje strävande att uppnå en snar, god och på varaktiga grunder byggd fred" och så följer den andra avdelningen, där samma kvinnor "beklaga, att vi icke kunna stödja dessa strävanden jämväl med kraften av den fulla politiska medborgarrätten".

Nu frågar jag mig: varest finnes detta strävande med vilket kvinnorna uttala sin solidaritet? finnes det här hemma i Sverige, eller i utlandet inom de krigförande länderna? Mitt förstånd säger mig: detta strävande efter att uppnå en snar, god och på varaktiga grunder byggd fred, som kvinnorna vilja stödja med sitt solidaritetsuttalande, kan ej förefinnas här hemma i Sverige, emedan ett sådant strävande skulle vara meningslöst, då vi, vid tidpunkten för detta uttalande, såsom icke krigförande land, ej kunde ha någon att sluta fred med, och då vår röst i det allmänna krigsbullret ej är nog stark och mäktig att pålägga de tredskande vår freds vilja, utan måste detta strävande givetvis vara tillfinnandes hos de krigförande staterna.

Men slutklämmen i resolutionen kastar denna min uppfattning helt och hållet över ända, då däri uttalas ett beklagande av att icke kunna stödja dessa strävanden jämväl med kraften av den fulla politiska medborgarrätten. Ty kvinnornas solidaritetsuttalande torde för de krigförande makterna icke betyda ett uns mera i kraft, om den fulla politiska medborgarrätten vore vår.

Alltså står jag villrådig. Som jag väl vet av erfarenhet att de kvinnor, som inför menigheten föra den kvinnliga rösträtts runor med den äran, äro kvinnor med både huvud och hjärta, ber jag att genom Röstret för Kvinnor få klarhet i detta till synes kaos. Märk väl att jag säger: till synes. Ty jag vill i det sista hålla fast vid att både hjärtat och förståndet finnas i behåll.

Stockholm den 20 jan. 1915.

Elin Borg.

Redaktionen av Röstret för Kvinnor har anmodat undertecknad som ordf. i den av centralstyrelsemötet tillsatta resolutionskommittén att besvara ovanstående insändare. Det är ganska enkelt.

Den strävan, som åsyftas i den på Strand Hotell antagna resolutionen, och som vi ville stödja med vår solidaritet, finnes både i Sverige och i övriga neutrala länder, förresten även i de krigförande. För de neutrala ländernas del går den ut på att förmå dessa länders regeringar att vid det blivande fredsslutet — där de, antingen

verkligen uttryck för en inneboende ridderlighet, har jag naturligtvis ingenting emot dem", trubblade han av i sin förlägenhet. "Något lugnad blev han, när han såg den mottagliga unge åhörarens ögon glimma fuktiga hans i möte. Hade han kunnat se in i Macs hederliga pojkhjärta, hade väl alla farhågor flytt. Där satt en tagg och värkte i det annars robusta gymnastisamvetet. Han, Mac, som alldeles övergivit sin "första kärlek", bara för att han mött Nanna tillsammans med en annan. Och nu, vad talade hans bror för märkvärdiga ord?"

Den unge hade fått en liten blink av de vuxnas förunderliga, allvarsamma känslövärld, där lidelserna inte längre lekas.

Helt lugnad blev Jan först, när han hörde Mac utlösa sin förvänade tillbedjan i det ord, som stiligast uttrycker pojksjärens gränslösa beundran. "Fan", sade Mac.

alla eller några av dem, väntas få vara med — samfällt framlägga förslag ägnade att skapa en god och på varaktiga grunder byggd fred. Närmare detaljer om denna strävan, till vilken initiativet utgått från Holland, finns i en artikel av undertecknad: "Efter kriget" i tidskriften *Forum* n:r 11 år 1914.

För oss svenska kvinnor gäller det alltså att, i jämbredd med vad som sker i de andra länderna, verka i denna riktning, och att vi anse, att vi skulle kunna göra det bättre och kraftigare med politisk rösträtt än utan, bör väl ej förbrylla en rösträttskvinna.

Anna Wickzell.

L. K. P. R:s resetalarefond.

Det har talats mycket om hur vi under ekonomiskt svåra tider som dessa, då den personliga oförmågan tages i anspråk på ett sätt och i en utsträckning som aldrig förut, skola kunna räcka till att ofra något även för rösträtten. På centralstyrelsemötet framhölls önskvärdheten av att L. K. P. R. kunde sända ut en resetalare och man beslöt att bilda en fond för detta ändamål. En god grundplåt erhöles genom den kollekt, som upptogs under mötet, men nu gäller det att bygga vidare på den lagda grunden. Undertecknad föreslår, att alla de, som önska rösträttsakens framgång underrätta sina vänner att de på namn-, födelse- och andra högtidsdagar icke önska blommor och presenter, utan vore tacksamma för ett bidrag om än så litet till L. K. P. R:s resetalarefond.

Det är ju vanligt att människor uttala en önskan att efter deras död den eller den institutionen skall ihågkommas i stället för blommor till deras kista. Varför skulle vi inte kunna uttala en liknande önskan med avseende på de blommor vi få medan vi leva? *Alltså inga födelsedags- och namnsdagspresenter till oss själva, men ett bidrag till L. K. P. R:s resetalarefond!*

Som en anspråkslös början överlämnas härmed samtidigt 10 kr. till fonden.

En i ledet.

Rösträtt för kvinnor vill på det livligaste stödja ovanstående förslag och skall med nöje tid efter annan införa redovisning för till resetalarefonden på detta sätt inflytna medel.

Red.

En lysande idé.

I dessa bistra tider, då nöden klappat på så många dörrar och då den allmänna välgörelsen endast kunnat nå ett fåtal, har säkert en och var känt en mening att ge av sitt överflöd, men tanken har kanske undanträngts av andra omsorger och tillfället har gått förlorat. I Göteborg har man dock löst frågan om givandet på ett lysande sätt, som möjliggjort för var och en att komma med sin gåva. Initiativet togs av Göteborgs-Posten och Kvinnornas uppbyggda i förening, och realiserandet bestod i att dagen före julafton sända ut spårsvagnar i olika riktningar av staden, vilka på Ringlinjen passerade var 20:de minut och upptogo frivilliga gåvor. De vackert dekorerade "julklappsvagnarna" med sina girlander av grönt väckte allmän uppmärksamhet, unga flickor och raska scoutar togo emot paketen, som räddades av ivriga händer. Det var unga och gamla, alla som dagen före julafton gjorde sina uppköp, som icke kunde låta vagnen passera, utan att låta dem, som bäst behövde en smula julglädje, få sin del av julklappsskörden. Arbetet på att sätta i gång det hela får väl i första hand tillskrivas Kvinnornas uppbyggda barnhjälpskommitté, och det skall säkert glädja Rösträtt för kvinnors läsare att få veta, att hela dess styrelse består av rösträttskvinnor. Att "julklappsvagnen" var en lysande idé, bevisas bäst av resultatet, som utgjordes av över 10,000 paket samt 800 kr. insamlade i sparbössor.

DAMER! SEN HIT!

Fru Ostman-Kaldén öppnar den 1:sta Sept. i sitt hem, Frejg. 21 III tr., tillklippnings- och avprovningsbyrå för allt vad till barn- och damkläder hör. För damer som vilja se sina kläder själva eller som använda sig av hemsömmerskor bör byrån bli till verklig nytta. Byrån är öppen alla dagar med undantag av Lörd. från 10 f. m. till 8 e. m., dessutom Tisd. och Fred. mellan 7—9 e. m. Vidare upplysningar pr Telefon Allm. 101 51.

ÄKTA Schweizer-Broderier

i Rober, Blustyg, Brodyr i längder, säljas otroligt billigt.

SVENSSONS IMPORTFIRMA

Kungstensgatan 59

2 halvtappor. Andra huset från Upplandsgatan.

Advokattfirman ÅKERBERG och SCHRÖDER

Luntmakaregatan 7 (hörnet av Kungsg.) Stockholm.

FAMILJERÄTT

(Arvs- och Aktenskapstvister, Boskillnader Testamenten) samt övriga juridiska uppdrag. FERM EXPEDITION. MODERAT ARVODE.

KARL ERIKSSON

KLARBERGSGATAN 40, 1 tr., (Hiss)

1:a klass Herr- & Damskrädderi

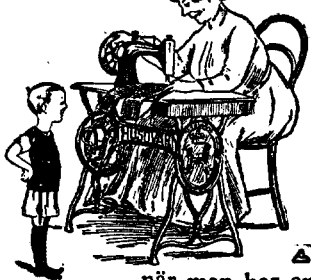
Gentlemans taylor. Tailleur pour dames. Dräkter och kappor senaste pariserstil fr. kr. 60: — utföres under full garanti.

Allm. Tel. 236 05

Riks Tel. Norr 507

Lugna dej, pojke!

Det går på ett par minuter

när man har en

HUSQVARNA SYMASKIN.

Förmånliga afbetalningsvillkor

Stockholms Ritkontor

rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföres i extra vackra mönster.

Huvudaffär: DROTTNINGGATAN 30.

Filialer: Humlegårdsgatan 11, S:t Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34.

Hyg. Ansiktsbehandling

med elektr. vibration och ljusbud, borttagande av finnar, pormask, fräcknar. Misspyrdande hår med elektrolyse. Fotbehandling. Röda händer behandlas. Manicure. Adèle Elmén,

48 Upplandsgatan, 1 tr.

R. V. 824, Allm. 23091.

Maskinmärkning Halsömnad

utföres väl uti

ELIN MADÉNS MÄRKNINGSATELJÉ,

12 Lilla Vattugatan, hörnet av Brunkebergsgatorg
Riks Tel. Norr 811. Allm. Tel. 119 05.

Annousera i Rösträtt för kvinnor.

Rösträtt för kvinnors

tredje nummer för 1915 innehåller bl. a.:

Vår fråga och riksdagen.

Några lärdomar av höstens stadsfullmäktigval.

Det som förenar är starkare än det som skilljer.

När få vi kvinnor gatufrid? Av Hilda Sachs.

Sofia Gumelius †. Av Anna Lindhagen.

Norske Kvinder. II. Av Ann Margret Holmgren.

Kvinnorna och statsämbetena. Av fl. dr. Gullé Petrini.

I de stora ögonblicken. Av Gurli Hertzman-Ericson.

Hildur Öjjer. Av Frigga Carlberg.

Chevaleri. Av Anna Björkman.

AFFÄRSREGISTER

Bad-Caféet

Malmorgsgatan 3

Rekommenderar sina goda frukostar, middagar och supéer till moderata priser.
A. T. 97 74. Vördsamt Ch. Skoglund.

Obs. Syster Frideborgs

Sjuksköterskebyrå

Åven Sjukhem

R. t. Vasa 99. Kungsteng. 22, 1 tr. A. t. 236 72.

Anna Lindgrens

HEMBAGERI

Gamla Stockholmsgatan 11, Södertelje

Rekommenderas.

Södertelje Allm. Tel. 674.

Ivar Grönqvist

HERR- & DAMSKRÄDDERI

Ostermalmsgatan 25-27 (Hemgården). Allm. tel. 260 02
Utför beställningar och reparationer av alla sorters Herr- och Damkläder till billiga priser. Beställningar utföres även när tyg tillsläppts.

Emma Hagelins Syateljier

för finare såväl som enklare klädningar och blusar.

Hornsgatan 45, 2 tr.

Allm. Tel. 1774. Hiss.

E. H. Karlssons

BEGRAFNINGSBYRÅ

29 Klara N. Kyrkogata (2:dra huset fr. Kungsg.) ombesörjer begravningar. Order från landsorten expedieras skyndsamt. A. T. 84 09. Rika N. 7 09.

Vaxholms Hotell

rekommenderas, inackordering mottages.

Vördsammast AUGUSTA KARLSSON.

Rättegångar

bouppteckningar, arvstvister, boskillnad, aktenskapsförord, lösöre köp, testamente, skilsmässor, barnuppföstringsmål, inkasseringar m. m. utföras fort o. billigt av VARMLANDS ADVOKAT-INKASSOBYRÅ
R. T. 87 12. Götgatan 33, III tr. A. T. Br. 29 00
Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

SKÅNSK MAT

Pensionat Malmgren

Olovgatan 3, 2 tr.

God och billig hel- och måltidsinackordering på kortare eller längre tid. Allm. Tel. 142 66.

Skånsk Fru.

Ovanligt billiga priser!

Till och med den 1 Juni. Från 9 kr. pr duos.

Ny modern fotograf-salong KRONAN har i dagarna öppnats i Folkungagatan 12 A, 1 tr. Välgjort arbete, prima material och reel behandling utövas. Förstoringar billigt!

Damhattar

pressas, tvättas. Tagel- och flät. hattar sys om efter nyaste modeller. Panamahattar tvättas omsorgsfullt. Kom i tid.

HÄTTFABRIKEN

Klara Östra Kyrkogata 5, 1 tr.

Barnmorskan

Karin Kindvall

Roslagsgatan 20, Stockholm.

Emottager patienter i sitt hem. Trevliga enskilda rum med elektr. ljus. God omsorgsfull vård.

Rikstel. Vasa 404. Allm. Tel. 224 45.

DAMERNAS

speciella uppslagsbok, oombärlig för alla åldrar, erhålles då Kr. 1.30 insändes i postansvarning till

SVENSKA BOKEXPEDITIONEN
STOCKHOLM C.

SKODON

köpas o villkorligen fördelaktigast hos

Fabrikslagret RECORD

52 Gamla Kungsholmsbrogatan 52 - Stockholm.

KLARA EXPRESSBYRÅ

(Innehavare: C. A. Rydberg)

Stora Vattugatan 11

Ombesörjer packningar o. flyttningar såväl inom huvudstaden som till o. från landsorten. Transporterar pianon, res- o. fraktköds. Befordrar brev o. paket m. m. Ombesörjer förtullningar. OBS.! Förstklassig sjukbår och sjukstol. OBS.!

Full garanti för anförtrodda uppdrag. Mångårig praktik.

Van och pålitlig personal.

Telefoner till byrån: Riks 60 97, Allm. 62 92. Telefoner till poststaden: Riks Huddinge 57, Allm. Huddinge 85.

EDLA SEVERINS SYATELIER

för finare klädningar och blusar.

Hornsgatan N:o 26, 2 tr. t. v.

Allm. Tel. Söder 53 43. STOCKHOLM.

Frida Janssons

HEMBAGERI

14 Kommandörsgatan 14

Beställningar & tårter och Namnsdagskakor emottagas. Allm. Telefon 29 81.

Damgarderoben

48 Upplandsgatan 48

ALLM. TEL. 287 25 - STOCKHOLM

REKOMMENDERAS.

Blusbasaren "SVEA"

57 Karlbergsvägen 57 (hörnet av Vikingagatan). Allm. Telefon Vasa 88 60.

Beställningar & finare och enklare klädningar och blusar.

Förstklassigt arbete garanteras

Ring upp Ilexpressen

KARL MOBERG

25 Jakobsbergsgatan 25, Stockholm. Rikstelefon 67 48.

Sthlms Telefon 65 08, 116 86

vid behov av

Ubud, Transporter, Emballeringar, Flyttningar och Magasinering.

Fröken Bjurholms

Privata Förlossningshem,

Norrullsg. 37, III tr., h., Stockholm. God inack. och vård. Tyst och ogenerat. Läkare, specialist. Allm. Tel. Vasa 27 15. Riks Tel. Vasa 416.

Hantverksskolan för Blinda Kvinnor

STOCKHOLM

Klara Östra Kyrkogata 3. Allm. Telefon 211 87.

Tillverkar alla slags korgarbeten. Rottningsfästning. Billigt och starkt garanteras.

BLOMKRUKOR

köpas bäst och billigast hos

I. M. MALMGREN

Allm. Telefon 558. Södertälje.

1:sta Klass Damskrädderi.

Garanteras välgjordt och välsittande arbete till moderat pris.

MATH. PETERSSONS DAMSKRÄDDERI

48 STUREGATAN 48. Allm. Tel. 193 14.

Bada

Elektr. Ljusbud, Massagebad, Varmbad, Halvbad

4 Södermalmstorg 4.

2 tr. (Hiss.) Allm. Tel. 15 47.

Vid behov anita

Nycterhetsvännernas

Expressbyrå, Kocksgat. 37

(Hörnet av Nytorrgsg. och Kocksg.)

Allm. Tel. 38 30. Rikst. 97 06.

VAR OCH HUR?

Grevturegatan 24 B

RÅDFRÅGNINGSBYRÅ

Affärsförmedlingar, utyrningar m. m.

Juridiskt biträde lämnas.

R. T. 126 80. Anna M. Rettig A. T. 181 54.

Lotten Janssons

Hem- och Finbageri

20 B GREVTUREGATAN 20 B

Allm. Tel. 183 59.

Obs.! Endast första klass ingredienser. Alla slags Kakor och Tårter på beställning.

Juridiska Inkasso- & Advokatbyrån

Mästersamuelsg. 37, Stockholm. Effektivaste

Inkasseringar. Rättegångar, soliditetsupplysningar, boudredningar, skilsmässor och alla juridiska uppdrag. Billigt o. punkligt. R. t. 11 05 A. t. Br. 85 15.